

Collega's, oud-collega's, collegiale buitenstaanders, familie

Het laatste woord.

Dat wil ik niet gebruiken om uitgebreid in te gaan op wat al gezegd is.

In de aanloop naar deze gebeurtenis hoorde ik de vraag: 'Wie is John Smal?' Wat deed ie voordat ie toetrad tot de mensensoort die nu zo in kwade reuk staat. De ambtenaar die daar onder gebukt gaat, raad ik aan de tentoonstelling 'De Gouden Eeuw van China' over de bloeitijd van de Tang-dynastie in het nieuwe Drents Museum te bezoeken. Toen kwam de ambtenaar nog direct ná de keizer. Ik lees ook het laatste boek van Wesseling over De Gaulle. Heel troostrijk te lezen hoe een Franse ambtenaar nog wordt bejegend.

Maar ik ben hier niet om daar over te mopperen. De ambtelijke continuïteit zal ons waarschijnlijk voor het vagevuur behoeden; we zijn hier al min of meer afgebrand.

Wie was John Smal voor zijn toetreding?

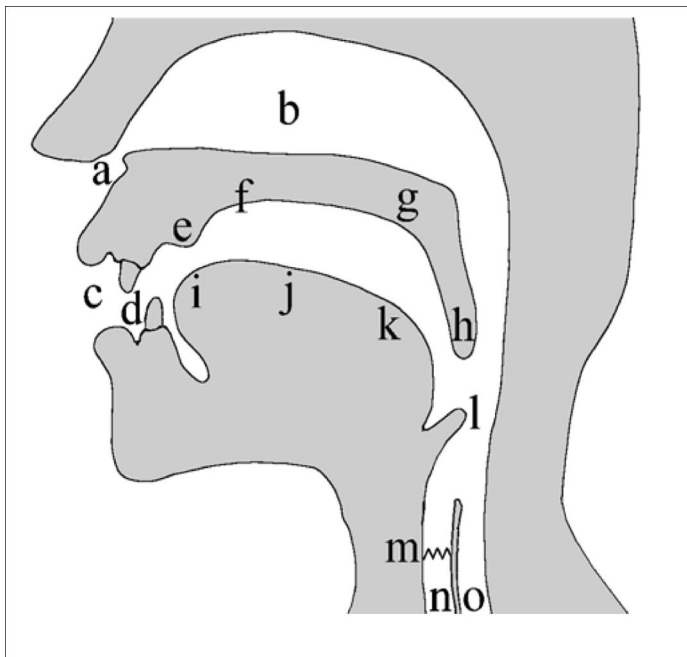
Ik wou daar enig licht op laten schijnen, met een kort woord en een aantal lichtbeelden. En ik doe dat in omgekeerde volgorde. Dan wijkt het een beetje af van een grafrede en kunnen jullie ook langzaam wennen aan de transformaties die ik aanstip. Ik heb een aantal kantelpunten, scharnierpunten uitgezocht. Het gaat dus niet zozeer om hoogtepunten, maar om die gebeurtenissen die mijn leven een andere draai gaven. Soms is dat hetzelfde, maar niet altijd. Men kan het leven alleen terugkijkend begrijpen, maar ook alleen voorwaarts ten uitvoer brengen. Het portret hierboven is van mijn middelste dochter Dieuwertje.

8. Ambtenaar

Na wat vriendendiensten solliciteerde ik in 1999 naar twee functies bij de provincie Overijssel. Ik heb het verhaal over mijn sollicitatie al zo vaak verteld dat ik dat nu maar oversla. Samengevat: ik

werd afgewezen voor de twee functies en in dienst genomen in een functie die ik die 13 jaar nooit heb uitgeoefend.

7. Stembandloos

Medio 1990 werd mijn stem wat hees. Snel bleek dat mijn stembanden aangetast waren door iets kwaadaardigs. Bestraling mocht niet baten. En op 5 december van dat jaar ging ik 5 uur onder het mes.

Achteraf bezien zijn de gevolgen nog meegevallen. Goed, ik raakte mijn baan kwijt, maar dat zult u niet zo erg vinden. Dan was ik al 5 jaar geleden met werken opgehouden en had u deze middag, met lezingen en een drankje na afloop moeten missen.

Er zijn eigenlijk maar drie grote handicaps waar wat moeilijker mee te leven is.

1. *Böse Menschen haben keine Lieder.*
Ik kan niet meer zingen.

2. Eten en praten gaat ook niet tegelijk.

M en N zijn verwijderd. O heeft nu twee functies. Slikken of de lucht laten trillen. Een van de twee. We hebben hier in huis de onhebbelijke gewoonte om vaak al etend te vergaderen. [*Tjerk roept uit de zaal: dan hield zijn mond tenminste*] Als ik daarvoor werd uitgenodigd, veronderstelde ik dat men liever had dat ik mijn mond hield. Ik laat me uiteraard nog liever uithongeren.

3. En recepties, die zijn ook een ramp. Ieder begint op een laag volume met zijn buurman of buurvrouw te praten, maar door het omgevingsgeluid – niemand houdt zijn mond – schroeft iedereen het geluid op. Dat versterkt elkaar een paar keer tot feitelijk iedereen min of meer in het oor van de ander aan het schreeuwen is.

Hoe nu straks? De lekkere hapjes moet ik al aan mijn neus voorbij laten gaan. Maar zouden jullie straks ook willen fluisteren? Ik ben benieuwd hoelang dat wordt volgehouden. Misschien is een belletje zo gek nog niet.

6. Uitgever

Na mijn studie – die niet zo'n succes was – en militaire dienst kwam ik te werken bij Het Spectrum.

Ik heb van die studie wel iets opgestoken dat mij later nog van pas is gekomen. Mijn favoriete vak was grammatica. Jullie raden nooit van wie dat vak gaf. Het was mijn eerste docent met een Twents accent, waar die ook gewoon voor uitkwam. Niemand? [Uit de zaal roept iemand: 'Willem Wilmink'] Inderdaad, Willem Wilmink, thans beter bekend als de dichter van Ben Ali Libi.

We waren toen Chomskyaan. Onderscheid werd gemaakt tussen de dieptestructuur en de oppervlaktestructuur van een taal. In termen van nu: er was een soort universele XML-structuur, die werd getransformeerd naar een waarneembare vorm, spraak, schrift. Per taal een XSD, zeg maar.

Uitgeverij Het Spectrum maakte de 24-delige Spectrum Encyclopedie. Met de *Brittanica* waren we de eerste die zo'n naslagwerk met een computer maakte.

Met dit opschrift bewaakte ik mijn computerruimte.

ACHTUNG!

ALLES LOOKENSPEEPERS!

Das computermachine ist nicht fuer gefingerpoken und mittengrabben. Oderwise ist easy schnappen der springenwerk, blowenfusen und poppencorken mit spitzensparken. Ist nicht fuer gewerken bei das dumpkopfen. Das rubbernecken sichtseeren keepen das cotten-pickenen hans in das pockets muss; relaxen und watchen das blinkenlights.

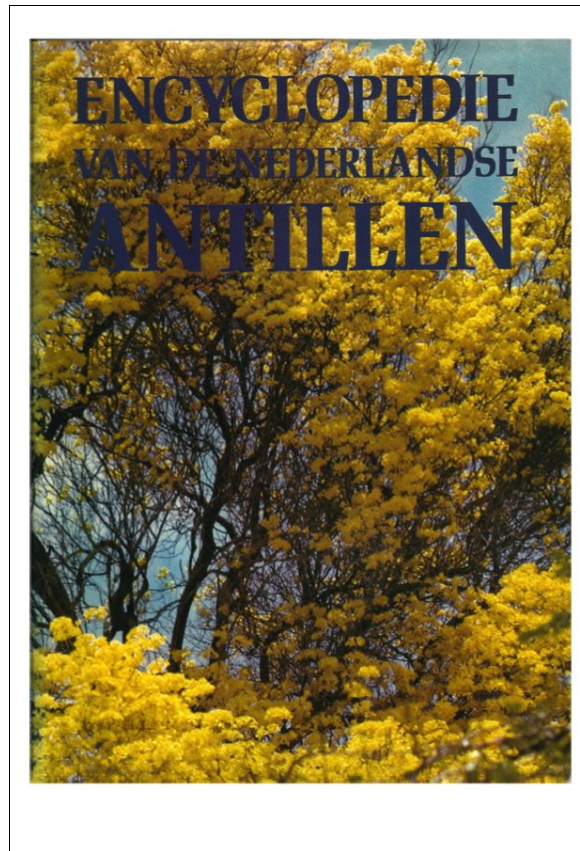
Sindsdien heb ik een zwak voor naslagwerken. In Amsterdam maakten we encyclopedieën en jaarboeken. In België werd ook een encyclopedie gemaakt: Menu, de Spectrum Recepten Encyclopedie. Ik maak er nog regelmatig gerechten uit.

Uiteindelijk eindigde ik na enkele jaren Kluwer bij een kleine uitgever in Zutphen. In twee naslagwerken wordt mijn naam ook in het voorwoord genoemd. Met de toevoeging: *last but not least*. Dat zijn:

100 jaar Concertgebouw en Concertgebouworkest.

De Encyclopedie van de Nederlandse Antillen.

Ik heb voor deze gelegenheid uitgerekend bij hoeveel boeken ik als redacteur, uitgever, producent en ICT-er betrokken ben geweest. Alleen al bij de Walburg Pers in Zutphen maakten we 30 titels per jaar. Ik kom uit op ongeveer 270 boeken. En een groot verschil met de producten van de overheid: ... nagenoeg allemaal op tijd,

De jongste dochter Eva heeft een beroep waar ook een volle boekenkast bijhoort. Wij lozen sinds een jaar per bezoek een boekendoos.

5. Water

Zeilen had ik al geleerd van mijn Oom Piet. Evenals schaken trouwens. In onze studententijd zeilden we een aantal jaren achterheen op een grote Tjalk. Dat schip van de vader van een vriendje van ons werd verhuurd. Wij mochten het naar zijn winterstalling brengen en knoopten daar een weekje zeilen aan vast. Veel IJsselmeer dus. Ook in kleinere boot.

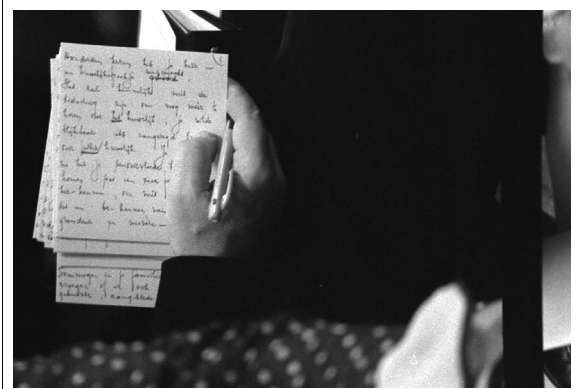
Veel later naar Frankrijk en Duitsland, helaas niet meer zeilend.

Een klap van de giek zou vanwege mijn handicap dodelijk zijn.

4. Noortje

De belangrijkste, ook productiefste kanteling in mijn leven was/is Noortje. Wij trouwden in 1969. Kerkelijk kreeg dat in 1970 zijn beslag. Rechts op de linker foto is de vader van Trijntje Oosterhuis. Er komt – vroeg of laat – een moment in je leven dat je kinderen niet je kinderen zijn, maar dat je de 'vader van' bent geworden. Ik kan mij het moment nog heugen dat ik op de school van mijn oudste dochter door de rector werd aangesproken met: 'O, u bent de vader van Willemijn'. Er gaat toch even een knopje om.

Gepreikt werd er door Jan van Kilsdonk, de oerstudentenpastor. Hij legt de laatste hand nog tijdens de viering.

3. Het smalle schooltje

Van mijn middelbare school beschouw ik het eindexamen niet als kantelpunt.

Ik bleef zitten in de vierde klas. Tot verdriet van mijn ouders natuurlijk, maar na enkele dagen Herhaling in september zag mijn moeder mij opbloeien, vertelde ze later.

Dit is de klas, met een pater in soutane achterin. 24 jaar later hebben we van deze klas een reünie gehouden. Van de 28 leerlingen kwamen er 26 opdagen; een was er overleden, de andere heeft er nog steeds veel spijt van. [Vraag uit de zaal: 'Waar zit jij?' Op de derde rij rechts, met mijn hand onder mijn hoofd.]

Van het leren was ik grotendeels vrijgesteld en ik maakte van de gelegenheid gebruik om er een heleboel naast te doen. Ook aan mijn toneelambities gaf ik ruim baan. Het werd zo erg dat een schoolgenoot een stukje voor de schoolkrant schreef. Dat ik als hoofdredacteur uiteraard plaatste.

Ook mijn eerste televisieoptreden dateert uit die tijd. Wij maakten een dubbelnummer met het Christelijk Lyceum Buitenveldert. Dat haalde toentertijd de televisie. In het programma van Lonneke Hoogland, Rooster, werden we geïnterviewd. Links [Theo Uittenbogaard](#).

Zie [Rooster1964.mov](#)

2. Muziek

Muziek heb ik niet van huis uit meegekregen. Van mijn vaderskant is geen enkele muzikaliteit overgeleverd, van moederskant komt alleen tante Bets, een zus van mijn grootvader, daarvoor in aanmerking. Op zondagochtend opende zij de tuindeuren van haar Rotterdamse benedenwoning, zij ging achter de pianola zitten, plaatste een rol van een voor piano bewerkt orkestwerk, en begon met haar voeten de rol aan te drijven.

Rond 1964 ontmoette ik in Domburg een tweeling, Koos en Han en wij raakten bevriend. Zij speelden echt piano. Ik sloeg het blad om als zij quatre-mains Mozart speelden. Zij hadden grammofoonplaten, klassiek en jazz. We bezochten de zondagse orgelconcerten in de Oude Kerk. Veel Bach dus ook.

Ons Smalle schooltje

In de dagen dat er naartig voorbereidingen werden getroffen voor de beide schoolbals en in het bijzonder voor het Carnavalsbal, kon men hier en daar woorden van scherpe kritiek op de Schoolraad beluisteren. Nu was het optreden van Prins Carnaval weinig begeisterend voor noorderlijke stijfkoppen en weinig verheffend voor zuidelijke zielen, maar daarmee was de afkeer van de feestelijkheden en de afkeurende houding tegenover de schoolraad nog niet verklaard. Kwam die voort uit een vooroordeel? Dan was dat toch geen groter vooroordeel dan dat wat iedere nieuwe regering moet zien te overwinnen, maar hier werd voedsel aangegeven door het weinig mededeelzame beleid van onze drie Eerste Scholieren. Het aankondigen van de bals vond plaats op een zodanig tijdstip dat het velen onmogelijk was zich nog bijtijds van kostuum en partner te voorzien. Voeg daarbij het genoemde optreden van Prins Carnaval en het feit dat de Elf leden van de raad van Elf, die juist zo Verheugt waren van de zorg voor kledij en dame ontslagen te zijn, te Elfder ure van hun taak ontslagen werden en het zal duidelijk zijn dat er wantrouwen wordt gewekt. Wat wij betreuren is dat dit wantrouwen, dat veelal voortkwam uit gebrek aan creativiteit en ondernemingslust ongewone proporties aannam doordat in bepaalde klassen "gezag" - hebbende figuren anderen wisten te beïnvloeden. Zo werd het er voor de schoolraad niet gemakkelijker op. Toch had veel voorkomen kunnen worden als een wat democratischer beleid gevoerd was. Niet dat we uitgebreide opiniepeilingen verwachten, maar wat meer contact met de "gewone man" zou zeker niet misplaatst zijn.

Maar de voorzitter van de schoolraad heeft het ook wel erg druk. Naast zijn hoofdredactionele bezigheden had hij ook nog een voornaam rol in het toneelstuk te spelen en "ergens" blijft onze voorzitter ook nog scholier. Misschien doet hij er verstandiger aan enige van zijn bezigheden aan anderen over te dragen. Per slot van rekening is hij - zijn verdiensten en capaciteiten niet te na gesproken - niet alleenzalmakend.

Wim Veldman.

1. De eerste jaren van verstand

We zijn aanbeland bij mijn eerste kantelpunt. 8 april 1947. Volgens sommige psychologen kan het niet, maar mijn eerste herinneringen dateren van 1949. Mijn zusje in de wieg. Ik heb daar geen foto van. Deze is van een paar jaar later.

Terug naar vandaag. Jullie krijgen dorst, denk ik

9. Het laatste kantelpunt

Sinds 8 april ben ik ambteloos burger. Ik heb dus al een paar dagen kunnen wennen. Bijna 13 jaar heb ik hier rondgehangen. Dat is de langste periode dat ik bij één baas ben gebleven. Maar dat voelt niet zo. Zoals Douwe Draaisma heeft uitgelegd tikt de tijd sneller door, naarmate de jaren klimmen. Het komt ook doordat ik het hier geweldig naar mijn zin heb gehad. Dank daarvoor.

Als ik het geheel terugkijk, hoor je mij niet klagen. Geef toe: ik heb een geweldige toekomst achter me.